

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Lempäälän kunta pitää tärkeänä, että vapaan sivistystyön rooli kotoutumisen tukena säilyy osana palvelukokonaisuutta. Rahoituksen kiristyminen ja koulutusten keskittäminen työvoimakoulutuksina toteuttaviin koulutuksiin voi johtaa eriarvoisuuteen ja lähiopetuksen korvaamiseen verkkokoulutuksilla, mikä heikentäisi kotoutumisen laatua erityisesti heikommat digitaidot omaavien kohdalla.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Laskennallisiin korvauksiin on kohdistunut jo huomattavia leikkauksia edellisessä lakiuudistuksessa, joten Lempäälä on vahvasti sitä mieltä, että esityksessä ehdotetuista leikkauksesta tulisi luopua. Lempäälän kunta arvioi, että ehdotettu vastaanottoon varautumisen korvausten (64 §) kumoaminen voi vaikeuttaa Elinvoimakeskusten mahdollisuuksia neuvotella kuntapaikkoja kiintiöpakolaisille, jos kuntien kiinnostus kiintiöpakolaisten vastaanottoon vähenee vastaanottoon varautumisen korvausten poistumisen myötä.

Laskennallisten kotoutumiskorvausten leikkaukset heikentäisivät kunnassa erityisesti alkuvaiheen kotoutumista tukevia palveluja, kuten monikielisen yhteiskuntaorientaation hankkimista, johon korvauksia on esimerkiksi kohdennettu. Laskennalliset ja erityiskustannuskorvaukset muodostavat kunnalle pienen rahoitusosuuden, mutta niiden leikkaaminen kohdistuisi suoraan selkeään palvelukokonaisuuteen ja vaikeuttaisi palvelujen järjestämistä. Lempäälän kunnan näkemys on, että nykyinen korvausjärjestelmä vastaa paremmin palvelutarpeisiin, on kunnalle toimivampi ja tukee myös kotoutujien tavoittamista palveluiden piiriin.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Esityksessä painotetaan kotoutujan omaa vastuuta ja kotoutumisen palveluihin osallistumisen velvoittavuutta. Lempäälän kunta haluaa korostaa, että laki kotoutumisen edistämisestä on velvoittanut kotoutujaa jo nykyiselläänkin, eikä kyse ole siitä, että kotoutuja ei haluaisi osallistua kotoutumista tukeviin palveluihin tai ei noudattaisi asetettuja velvoitteita. Päinvastoin Lempäälän kunnan näkemys on, että kotoutumisen prosessi on koettu kotoutujien näkökulmasta liian hitaaksi ja byrokraattiseksi, esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen pääsemisen osalta. Esityksen toteutuessa byrokratian lisääntyminen ja toimijavastuiden muutokset kuormittaisivat viranomaistahoja ja voisivat pahimmillaan pitkittää kotoutujien kotoutumiskoulutuksiin pääsyn sujuvuutta entisestään.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Esityksessä ehdotettu osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin tekeminen samassa yhteydessä tehtäväksi kotoutumissuunnitelman kanssa edellyttäisi ensinnäkin kotoutumisen asiakastietojärjestelmän kehittäjälle reilusti lisääjän antamista ja toiseksi myös lisää aikaa käyttöönottoon kunnille. Lempäälän kunta pitää välttämättömänä, että osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin tulee jatkossakin olla riittävän laaja, että kotoutuja-asiakkaan palvelupolku ei jää katkonaiseksi.

Muut huomiot

Lempäälän kunnan näkemys on, että kotoutuminen onnistuu parhaiten, kun kotoutujaa tuetaan kokonaisvaltaisesti ja yksilöllisesti työllistymisessä ja koulutuksessa, kielen oppimisessa ja sosiaalisen verkoston rakentamisessa, samalla kun yhteiskunta on vastaanottava ja palvelut toimivat saumattomasti ja oikea-aikaisesti. Lempäälän kunta on samaa mieltä siitä, että työllistyminen on yksi keskeisimmistä kotoutumista tosiasiallisesti edistävästä tekijöistä, mutta sen lisäksi tarvitaan myös muita kotoutumista tukevia palveluita, joita on vaikea toteuttaa ilman riittäviä resursseja ja korvausjärjestelmää. Lempäälän kunta tuo esiin huolen siitä, että hallituksen esityksen sisältö painottuu työikäisiin kotoutujiin, vaikka kotoutujissa on eri ikäisiä ja erilaisissa elämätilanteissa olevia henkilöitä. Lempäälän kunta pitää olennaisena, että esimerkiksi perheellisten, traumataustaisten tai heikomman koulutustaustan omaavien kotoutujien yksilölliset tarpeet tunnistetaan ja niihin pystytään reagoimaan kohdennettujen palveluiden avulla.

Lempäälän kunta vastustaa esitettyjä leikkauksia kotoutumisen korvauksiin. Kunnille tulee jatkossakin kohdentaa riittävät laskennalliset korvaukset pakolaisten vastaanotosta ja mahdollistaa vastaanottoon varautumisen kustannusten korvaukset. Kunnilla on oltava mahdollisuus ja riittävät resurssit panostaa erityisesti kotoutumisen alkuvaiheen palveluihin. Lempäälän kunta painottaa, että esityksestä puuttuu pidemmän aikavälin vaikutusarvio, joka huomioisi eri kotoutujaryhmät sekä erikokoisten kuntien todelliset resurssit ja toimintamahdollisuudet. Vuoden 2025 alusta tuli voimaan uusi kotoutumislaki, jonka pidemmän tähtäimen vaikutuksia ei ole vielä pystytty arviomaan. Kunnille on annettu jatkuvasti uusia vastuualueita kotoutumisen edistämisessä, ja mikäli esitys lain kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyvistä laista tulisi voimaan, kunnat eivät pystyisi tekemään kotoutumistyötä muutospaineessa kestäväällä tavalla. Muutokset kuormittaisivat kuntaa etenkin alkuvaiheen palveluiden järjestämisen, ohjaus- ja neuvontatyön sekä kotoutumiskoulutusten järjestämisen näkökulmasta, koska kunnat ovat etulinjassa ja kokonaisvastuussa asiakkaiden kotoutumisen tarpeiden ja kysymysten edessä.

Soininen Seija
Lempäälän kunta